

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak teden. Naročnina letna 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Polt. ček. rač. 11.153. Telefon 3113

Socialno delovanje učiteljstva

Pred kratkim je izdal prosvetni oddelek kraljevske banske uprave pomembno okrožnico IV. No. 20.247/1, z navodili za socialno usmerjeno učiteljsko šolsko in izvenšolsko delo. Ker pomenja ta okrožnica zelo važen preokret v dosedanjih navodilih za učiteljevo delovanje med narodom, je potrebno, da zavzamemo k temu odloku svoje stališče, kajti sedaj se uradno priporoča delovanje v istem smislu, kot ga je započel »Učiteljski pokret«.

Ze v začetku lanskega šolskega leta se je osnoval pri naši sekciji poseben odsek »Učiteljski pokret« z nalogo proučevanja socialne plati našega naroda v zvezi s šolo. Ta odsek ima svoj pravilnik in pa tudi poseben program za študij sociologije in pedagogike. Prva točka študija sociologije se glasi: **Gospodarska in družabna struktura naše vasi in šole.** Študij pedagogike se razteza na otroke, snov in metodo. Zaradi tega obsega program sledeče važne tri točke:

1. Študij telesnega in duševnega razvoja otrokovega in njegovega miljeja.

2. Sodobna izbira učne snovi z ozirom na družabne razmere in otrokov razvoj.

3. Proučevanje učnih metod, ki odgovarjajo potrebam družbe, otroka in šole.

K celotnemu programu je bil izdelan še obsežen komentar, iz katerega naj navedemo le nekaj ugotovitev:

»Odkar peša gospodarstvo naše vasi, izgublja učiteljstvo na svojem ugledu. Vzrok je nepoznavanje krajevnih razmer. Dočim so se v prejšnjih časih posvečali učiteljskemu stanu le kmetski sinovi, so začeli v novejši dobi siliti vanj tudi meščani, ki so jim tuje vaške razmere.«

Poslednji dogodki in udarci na učiteljevo osebnost kažejo, da se mora učiteljstvo priključiti reševanju sodobnih gospodarskih in socialnih razmer.

Učitelj na vasi mora postati pravi poznavalec vaških potreb. Njegovo delo mora postati osnova za vse usmerjenje in reformiranje šolstva.

Ker je danes vsesplošno priznано, da živimo v socialni dobi, je pravilno, ako rešujemo današnja vprašanja na znanstvenih temeljih sociologije.

Iz gospodarske in družabne strukture spoznavamo naloge, ki jih stavlja šoli krajevne prilike.

Teh nekaj točk in ugotovitev iz programa »Učiteljskega pokreta« primerjajmo s posebnimi točkami omenjene okrožnice, ki predpisujejo:

1. Učitelj naj skrbno proučuje socialne, gospodarske in druge razmere svojih učencev in sploh svojega službenega okoliša ter temu primerno prilagodi svoje delo v šoli in izven nje.

2. V šoli sami naj pametno upošteva razmere, v katerih otrok živi, saj je mnogokrat vzrok slabšim uspehom pri pouku ta, da otrok prihaja v šolo utrujen od domačega dela, nenaspan, lačen, prezebel itd.

3. Pri pouku naj ob vsaki priliki spretno in smotno izrablja razne socialne momente v vzgojne svrhe po 1. odst. člena 1. zakona o ljudskih šolah.

4. Pomaga naj direktno ali indirektno v raznih dobroteljskih društvih ter skrbi, da se čim bolj razširi dobrotelnost v dotičnem kraju.

5. Aktivno naj sodeluje pri izboljševanju gospodarskih razmer v svojem službenem okolišu.

6. Končno naj nikoli in nikjer ne pozablja, da more imeti šola kot socialna zajednica poln uspeh le tedaj, če je vsak njen član pripravljn odreči se tudi svojih navad in udobnosti v splošno korist.

S primerjavo navedenih točk iz programa »Učiteljskega pokreta« in točk iz citirane okrožnice prihajamo do zaključka, da je kraljevska banska uprava uvidela potrebo in nujnost prav tistega dela, ki ga je učiteljstvo v Sloveniji započelo že lansko leto. Zaradi tega pozdravljamo to okrožnico, ker je sedaj tudi uradno priznana pravilnost smeri udejstvovanja učiteljstva v »Učiteljskem pokretu« in priznana potreba proučevanja socialnih in gospodarskih razmer in upoštevanje doseženih rezultatov pri pouku.

Odobravamo tudi stališče kraljevske banske uprave, da se tako delo prizna kot plodno, ker se zahtevajo posebna letna poročila nadzornikov o delovanju učiteljstva v tej smeri. Ker se bo tako udejstvovanje učiteljstva tudi ocenjevalo, moramo pripomniti, da bi bilo prav in na mestu, če bi se ocenjevalo samo prostovoljno delo, ker če se bo smatralo, da je sedaj po tej okrožnici učiteljstvo prisiljeno započeti z udejstvovanjem v smislu okrožnice, bo to rodilo mnogo diletantizma in morda še kaj drugega.

Le prostovoljno delo rodi sigurne uspehe in zato se ne sme prav nobeno delo vršiti pod

Predlogi JUU za finančni zakon 1938/39

Predsedstvo JUU je oddalo 30. novembra prosvetnemu ministru g. Dimitriju Magaraševiču predloge za finančni zakon za leto 1938/39. V teh predlogih so izražene želje učiteljstva glede vseh vprašanj, ki so najaktualnejša in ki bi se morala s finančnim zakonom rešiti v korist ljudske šole in učiteljstva.

Novela zakona o narodnih šolah.

Pooblašča se prosvetni minister, da v soglasju z ministrskim svetom izda novelo zakona o ljudskih šolah.

Utemeljitev: Zakon o ljudskih šolah je bil sprejet 5. decembra 1929 v posebnih razmerah in v glavnem nosi tudi obeležje potrebe, ki so se v tem času vsiljevale. Razmere so se danes v marsičem izpremenile, zato je potrebna sprememba mnogih njegovih določil.

Tekom časa se je sicer spremenil z raznimi odredbami, ampak niti to ni bilo zadostno za prilagoditev novim potrebam, ki so se od takrat do danes v praksi pokazale.

Niti pravilnik k zakonu, ki bi moral biti sprejet dva meseca po objavi zakona, ni bil izdan ter so izostala mnoga potrebna pojasnila in navodila.

Zaradi tega se vsiljuje nujna potreba novele zakona o ljudskih šolah za ureditev vseh teh vprašanj.

Učiteljska stalnost.

K § 71. zakona o ljudskih šolah se doda nov odstavek, ki se glasi: »Stalnost v smislu prejšnjega odstavka tega §-a pomenja, da je učitelj nepremestljiv s službenega mesta.«

Učiteljstvo, ki je doseglo stalnost, sme biti premeščeno: po prošnji, po službeni potrebi in po kazni.

Po službeni potrebi sme biti premeščen učitelj edino tedaj, ako se mu zaradi nezadostnega števila učencev ukine razred. Po kazni samo na osnovi kazni disciplinskega razsodišča, ki je bila izrečena po izvedbi predpisane disciplinskega postopka.

Utemeljitev: Vprašanje učiteljske stalnosti ni ozek stanovski problem; kaže se kot splošen problem državno-prosvetne politike. Ideja državnega in narodnega edinstva, izražena v § 1. zakona o narodnih šolah, bo dosegala mnogo večje rezultate samo v neoviranem in sistematičnem delu učiteljstva ljudskih šol, ki izvršuje to dolžnost. Dvig kulturne nivoja naše vasi, navajanje na kulturne, ekonomske, gospodarske in zdravstvene akcije, zbiranje narodnih moči za te vsestranske potrebe, izkoriščanje pravih narodovih sil za enotno akcijo širšega obsega se ne more zamisliti brez potrebnega miru, brez poglabljanja v razmere, brez proučevanja in spoznavanja teh razmer.

Stalne spremembe so sploh brez koristi, ker pomenjajo zastoj. Stalno premeščanje ni nikoli ustvarilo nekaj stvarnega in pozitivnega, ker predstavlja življenje od danes do jutri, ki je ne samo daleč od ustvarjanja in pozitivnosti, nego deprimira, razvija nagnjenje k tavanju in površnosti. Vsaka premestitev učitelja škodi direktno osnovni šoli in narodu. Občutek nestalnosti in nesigurnosti v službi, ovira vsako akcijo, odlaga vsako resno podjetje. Tam, kjer so se učitelji dalje časa zadrževali, je bil vedno viden napredek v šoli in izven šole. Iznešeni razlogi jasno kažejo, kako velike važnosti je sprejetje tega predloga.

Postavljanje učiteljskih pripravnikov.

Za proračunsko leto 1938/39. se zagotovi kredit za 2000 novih učiteljskih pripravnikov, ki naj se nastavijo.

Utemeljitev: Večje število diplomiranih učiteljev, ki so že leta 1936, 1935. in tudi prej dovršili učiteljsko šolo, čaka v nezaposlenosti na nastavitve. Samo na teritoriju dravske banovine je nad 500 takih učiteljskih kandidatov.

Polni idealizma in volje, delati za narod in državo, so se spopolnjevali za delikaten poklic, za katerega so sedaj pripravljani. Ti mladi učitelji preživljajo v mukah dneve in čakajo na postavitve. Značilno je omeniti, da so skoro brez izjeme otroci siromašnih roditeljev, ki čakajo na njihovo podporo. Zašli so v splošni val brezposelnosti, nahajajo se v stiski in položaju brez izhoda ter je zaradi tega ta mladi in zdravi učiteljski naraščaj v neprestanih skušnjavah, da zaide na stranpota.

prihtskom. Iz tega razloga pozdravljamo in odobravamo omenjeno okrožnico kraljevske banske uprave le v kolikor se nanaša na prostovoljno udejstvovanje, kajti nikakor se ne bi mogli strinjati s tem, da bi se sililo učiteljstvo k delu, za katero ni sposobno.

Smatramo, da državni in socialno-ekonomski razlogi nalagajo nujnost rešitve tega problema.

Celibat učiteljic.

Ukine se odstavek 8. § 33. finančnega zakona za leto 1937/38., s katerim je bil dopolnjen § 93. a zakona o ljudskih šolah od 1929. leta.

Utemeljitev: Odredbe tega §-a niso v praksi pokazale onih rezultatov, ki so se predvidevali. Nasprotno temu so te zakonske odredbe pogodile posameznike in njihove rodbine ne samo socialno, nego tudi moralno, od katerih vsak primer predstavlja problem zase.

Uzakonitev celibata onemogoča učiteljem, da si svobodno izbirajo moža. Na ta način jim je omejena pravica, ki je zagotovljena z ustavo vsem državljanom. V primerjavi z ostalimi uradnicami so v tem pogledu izvezte edino učiteljice ljudskih šol.

Pričakovanja, da se bo z uvedbo celibata izpraznilo večje število učiteljskih mest, se niso izpolnila. Težkoče so se posebno pojavile pri sklepanju zakonov učiteljic z oficirji, zaradi česar je ministristvo vojske in mornarice odredilo za take slučaje olajšave pri polaganju kavicije.

Učiteljice matere.

Kljub § 292. zakona o uradnikih iz leta 1931. ostane v veljavi 4. odstavek § 87. zakona o ljudskih šolah iz leta 1929., ki naj se glasi: »Učiteljice matere, ki imajo več kot troje otrok, se lahko po dopolnjenih 20 letih efektivne službe upokojijo na lastno prošnjo s pravico do pokojnine, kakor jim pripada po službenih letih.«

Utemeljitev: Uzakonitev te določbe je socialno globoko utemeljena. Poleg socialne strani bi bila ta določba potrebna tudi z ozirom na stremenje, rešiti vprašanje brezposelnosti med učiteljstvom. Kombiniranje te določbe z reševanjem brezposelnosti bi bilo mnogo uspešnejše kot je uvedba delnega celibata za učiteljice.

Vračunanje vojnih let.

Učiteljem, ki se nahajajo v državni službi v času, ko stopa ta zakon v veljavo, se doba, ki so jo prebili v vojaški službi v državi ali v tujini od 1912. do 1920. leta prizna v efektivno državno službo pod § 113. uradniškega zakona iz leta 1931. za napredovanje in pokojnino. Na osnovi tako priznanih let se prevedejo v odgovarjajoče skupine, računajo službo v skupinah v smislu § 49. zakona o uradnikih z odbitkom kadrovskega roka 14 mesecev.

Utemeljitev: Medtem, ko so morali učitelji vojaški dati ostavko na državno službo in so tako izgubili 4 do 5 let službe za napredovanje, se je njihovim tovarišem, ki niso bili v vojni zaradi nesposobnosti za vojsko, kakor tudi učiteljicam, priznal ta čas za napredovanje, dasiravno med vojno v mnogih krajih naše države ni bilo šole.

Učitelji vojni invalidi.

Učitelji vojni invalidi s 25 efektivnimi službenimi leti smejo biti na lastno prošnjo upokojeni. Vračuna se jim še 10 let službe in se smatra, da so s tem izpolnili potrebno število let za polno penzijo.

Redna učiteljska napredovanja.

a) K § 49. zakona o uradnikih z dne 31. marca 1931. se doda novi odstavek, ki se glasi: »Napredovanje v položajnih skupinah se vrši z dnem, ko uradnik izpolni pogoje iz 1. odstavka tega paragrafa.«

b) V §-u 47. zakona o uradnikih se besede: »... in to samo na izpraznjena mesta...« črtajo.

Utemeljitev: Dosedanji način napredovanja učiteljstva ljudskih šol ni ustrezal potrebam popolne pravičnosti. Veliko število učiteljstva z izpolnjenimi zakonskimi pogoji ni napredovalo. Med temi so tudi taki učitelji, ki imajo mnoge neosporne zasluge in bi morali po skupnem številu let efektivne državne službe imeti višji rang. Namesto tega se je dogajalo, da so jih prehiteli mlajši po službenih letih.

Gmotni položaj učitelja ljudskih šol ni niti malo zavidanja vreden, ker ima že celo popolne oblike skrajnega siromaštva. Napredovanja z dnem pridobljene pravice odnosno izpolnjenih pogojev jim ustvarjajo izgled na boljše gmotno bodočnost.

Predlagani amandman bi za sedanjega proračunsko periodo ne imel nikake finančne reperkusije. Dejstvo, da se na nove (pove-

VSEBINA:

Socialno delovanje učiteljstva.

Predlogi JUU za finančni zakon 1938/39.

Podrobni učni načrt.

Pravilnik.

Rangna lista.

LISTEK: CMD in njena skrb za šolstvo.

Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Kaj vse pišejo. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

čane dohodke) mora čakati polnih 13 mesecev, opravičuje naše navedbe. S predlaganim amandmanom bi se hotelo doseči tudi to, da oni učitelji, ki so zaostali, dosežejo vsaj zboljšanje svojega materialnega, odnosno uradniškega položaja.

Ad b) Po sprejetju zakona o uradnikih od 31. marca 1931. je z vsakim finančnim zakonom bilo število službenih let sistemizirano, točno odrejeno. Nobeno napredovanje kakor tudi postavitve se ni mogla izvršiti brez predhodnega zagotovila, da je za to kreditna možnost. Ker se taka klavzula predvideva za vsako proračunsko leto, je jasno, da je odredba, katere ukinitve se predlaga, odveč in da predstavlja samo eno oviro več za napredovanje.

Napredovanje učiteljstva v V. skupino.

Predpis odstavka II. § 258. zakona o uradnikih od 31. marca 1931. naj se izpremeni in glasi: »Dokler ne izide zakon o sistemizaciji mest, napreduje učiteljstvo ljudskih šol v V. pol. skupino, ko prebije v VI. skupini 3 efektivna leta državne službe.«

Utemeljitev: Za vse ostale uslužbence s kvalifikacijami popolne srednje ali strokovne šole je omogočeno napredovanje do V. pol. skupine brez posebnih pogojev, ki jih edino za učiteljstvo ljudskih šol predpisuje § 258. urad. zakona. Ta izločitev učiteljstva ni opravičena.

Vsi ostali državni uslužbenci, ki prebijejo 3 leta v VI. skupini, smejo pričakovati, da se jim brez posebnih zahtev podeli V. skupina. Za učiteljstvo ljudskih šol se poleg ostalega zahteva za napredovanje v V. skupino tudi, da imajo 30 let efektivne državne službe, da so stari 55 let in da so zadnja tri leta odlično ocenjeni.

Redki so in skoro nemogoči slučaji, da učitelji, ki reflektirajo na V. skupino, istočasno izpolnijo vse tri pogoje. Če bi se tudi dogodil tak slučaj, pomenja, da je V. skupina rezervirana samo za nekatere poedince, in da po vsem tem ostali učitelji lahko napredujejo samo do VI. položajne skupine. Taka neložna situacija se protivi odredbam § 346. urad. zakona, ker je zvanje učitelja ljudske šole razporejeno do V. položajne skupine.

Priznanje kontraktualne službe.

K §-u 58. finančnega zakona za 1932/33. se doda nov odstavek, ki se glasi: »Kontraktualnim učiteljem se prizna v pokojnino ves čas kontraktualne učiteljske službe.«

Utemeljitev: Po prvotni redakciji točke 3. § 116. zakona o uradnikih se je čas kontraktualne službe priznal v pokojnino in tudi za odmerjenje količine osebne pokojnine. — Predpis iz finančnega zakona, katerega ukinitve se predlaga, ukinja to olajšavo, odnosno, po tem predpisu se kontraktualna služba sploh ne računa v pokojnino.

Ako se je mogla kontraktualna služba do 1. aprila 1932 upoštevati za pokojnino, ni razloga niti upravičenosti, da bi se ta olajšava še nadalje priznavala.

Ker gre tu le za majhno število kontraktualnega učiteljstva, je to samo še večji razlog za upoštevanje predloženega amandmana.

Nostrifikacija učiteljskih diplom.

K § 71. zakona o ljudskih šolah se doda nov odstavek, ki se glasi: »Učitelji jugoslovanske narodnosti, ki so položili diplomski učiteljski, kakor tudi praktični učiti. izpit na področju bivše avstroogrške monarhije, po sprejetju rapalske pogodbe, so dolžni polagati samo dopolnilni izpit iz nacionalne skupine predmetov.«

Po položenem izpitu pridobijo vse pravice iz prednjih odstavkov tega §-a.

Utemeljitev: Ministrstvo prosvete je odredilo z odločbo O. N. br. 29.463/21, da morajo oni učitelji, ki so polagali zrelostni ali praktični učiti. izpit v inozemstvu, opravili dopolnilni izpit iz nacionalne grupe predmetov, ako hočejo službovati v kraljevini Jugoslaviji. Pozneje je bila predpisana povečana nostrifikacija. Ta je bila obvezna za vse učiteljske kandidate, ki so dovršili svoje šolanje po 8. decembru 1920., torej po dnevu, ko je sto-

pila v veljavo rapalska pogodba. Po pojasnili ministrstva prosvete O. N. br. 43.575/36 kakor tudi po tolmačenju drž. sveta, broj 7358/36, obstoji ta nostrifikacija v tem, da morajo kandidati polagati vse predmete učiteljske mature.

Do 8. decembra je dopolnilni izpit obstojal edino v polaganju jezika s književnostjo, zemljepisa in zgodovino kraljevine Jugoslavije in znanja o državljskih pravicah in dolžnostih.

Z vsemi položenimi izpiti je bil kandidatom omogočen sprejem v državno službo.

Je že nekaj učiteljev, naših državljanov, ki so prišli iz Italije. Tem je zelo otežkočen sprejem v državno službo zaradi tega, ker se zahteva za nostrifikacijo diplome polaganje vseh predmetov učiteljske mature.

Smatramo, da taka zahteva ni upravičena. Ako so diplome pridobljene do 8. decembra 1920 po položenem izpitu iz nacionalne skupine predmetov popolnoma upoštevane, ni razloga, da se zaradi nostrifikacije od kandidata zahteva, da ponovno polaga učiteljsko maturo.

Priznanje stanarine veroučiteljem.

Veroučitelji v ljudskih šolah s kvalifikacijami in rangom iz §§ 2. in 3. zakona o verskem pouku od 23. septembra 1933., imajo pravico na stanarino v smislu § 84. zakona o narodnih šolah z dne 5. decembra 1929.

Utemeljitev: Po sklepu splošne seje državnega sveta št. 12.828/37 je ukinjena stanarina veroučiteljem narodnih šol. Ta ukinitelj je posledica ozkega tolmačenja zakona v ljudskih šolah, v katerem ni izrecno naglašena pravica do stanovanja odnosno stanarine veroučiteljem ljudskih šol.

S takim stališčem so veroučitelji dvojno prizadeti: moralno in materialno. Moralno so prizadeti v tem, ker se njihove pravice — priznane po § 3. zakona o verskem pouku — smatrajo manjše od pravic učiteljstva, dasiravno so oni po strokovni izobrazbi, delu in odgovornosti popolnoma enaki učiteljem ljudskih šol. Veroučitelji, kakor tudi učitelji ljudskih šol služijo istemu smotru: za dobrobit in napredek otrok, šole in države. Z vzgajanjem otrok v religioznem in etičnem smislu pomagajo, da se tudi ostali pouk vrši pravilno in temeljito.

Poleg tega so oni stalno vezani samo na delo v šoli, ker imajo po zakonu skoraj isto število ur, kot jih imajo učitelji ljudskih šol.

V materialnem pogledu so veroučitelji prizadeti tudi v tem, ker jim je stanarina odzeta ravno v času, ko ne morejo s svojimi rednimi dohodki kriti vseh svojih rednih potreb. Ta stanarinska doklada, v kolikor bi bila priznana, bo popravila in stabilizirala vsaj nekoliko njihov gmotni položaj.

Na podlagi iznešenih razlogov je pričakovati, da bo predloženi amandman pravilno razumevan in kot tak v celoti sprejet.

Razporeditev učiteljev z nepopolno kvalifikacijo.

Učne osebe s nepopolno učiteljsko kvalifikacijo iz §-a 182. zakona o ljudskih šolah od 5. decembra 1929., ki so ostali po uveljavljanju tega zakona še nadalje v službi, se prevedejo v odgovarjajočo skupino in napredujejo od X. do VII. pol. skupine.

Utemeljitev: Ko je stopil v veljavo zakon o ljudskih šolah, je bilo v službi približno 60 stalnih učiteljev za ženska ročna dela, ki sicer niso imele popolne učiteljske kvalifikacije, pač pa so razpolagale s posebno izobrazbo in strokovnim izpitom po tedanjih zakonskih predpisih. Poleg njih je v istem položaju gotovo število učiteljev muslimanske veroizpovedi, ki prav tako nimajo predpisane izobrazbe, in gotovo število učiteljev iz teritorija južne Srbije, ki jih je zakon zatekel v službi.

Omenjenim učnim osebam je treba regulirati položaj v smislu § 182. zakona o ljudskih šolah od 5. decembra 1929.

Ker te učne osebe niso navedene v § 346. urad. zakona in se njihova zvanja ne morajo razporediti v smislu § 347. omenjenega zakona, je sedaj edina možnost, da se oni s predloženim amandmanom razporedijo in tako dobijo one pravice, ki jih uživajo ostali državni uslužbenci.

Določitev števila učencev v razredu: oprostitvev pouka upraviteljev šol z 12 razredi.

Določbe § 30. finančnega zakona za 1933./1934., ki so spremenile predpise §§ 51. in 113. zakona o narodnih šolah od 5. decembra 1929. se ukinejo.

Utemeljitev: Prvotno se je glasil 2. odstavek § 51. zakona o ljudskih šolah tako, da je smelo biti v enem razredu z enim oddelkom največ 50 učencev, a z več oddelki 40 učencev. Če je bilo več učencev, se je moral razred deliti. Tako maksimiranje številčnega stanja učencev po razredih ustreza pedagoškimi in tudi higienskim zahtevam.

Prenatranost učencev po razredih je nezdrav pojav, ki ovira sistematični razvoj pouka, onemogoča celo povprečne uspehe, ki bi bili v normalnih razmerah sicer absolutno gotovi. Omejitev številčnega stanja učencev, odnosno določitev najvišjega števila, je potrebno izključno v interesu napredka šolstva, pouka in prosvetljenosti sploh.

Zvanje šol. upravitelja ni beneficirano v smislu odredb urad. zakona. Zvanje ni povezano z nikakimi olajšavami niti po zakonu o ljudskih šolah, marveč pomenja le dvojno dolžnost upravitelja, da dela v razredu in da izvršuje vse administrativne šolske in ostale posle.

Ko je stopil v veljavo zakon o ljudskih šolah, so bili upravitelji šol z 12 razredi oproščeni pouka. Z odredbo omenjenega fin.

zakona je bilo to število povečano na 16 razredov. Taka situacija je kvarna za pouk in tudi za administrativno delo. Izkazuje se kot nemogoče, da upravitelj šole z 12 ali 14 razredi poleg nadzorne dolžnosti istočasno tudi poučuje v razredu in z uspehom vrši tudi šolsko administracijo. Razlogi šolskega in humanega značaja jasno kažejo potrebo sprejetja predloženega amandmana.

Akontacija na pokojnino.

K § 112. uradniškega zakona se doda nov odstavek, ki naj se glasi: »Uslužbenec, ki mu je prestala služba in ima pravico do pokojnine, prejema še nadalje aktivne prejemke na račun pokojnine v naslednji izmeri: a) z 10 do 20 let službe 50 % plače in osebne doklade, b) z 20 do 25 let službe 60 % plače in osebne doklade ter 50 % položajne doklade, c) s 25 do 30 let službe 75 % plače in osebne doklade ter 60 % položajne doklade, č) s 30 do 35 let službe 85 % plače in osebne doklade ter 70 % položajne doklade, d) z nad 35 let službe 95 % vseh osebnih prejemkov.

Utemeljitev: Od trenutka prestopa državne službe pa do končne ureditve pokojnine so mnoge administrativne procedure. Do dne definitivnega izplačila pokojninskih prejemkov mine mnogo časa. Znana je stvar, da mnogi uslužbenci zaradi prestopa službe ostajajo brez vsakih sredstev za preživljanje. Možnost take zakonske akontacije ukinja obupen gmoten položaj uslužbenca.

Predlagani amandman ne bo ustvaril nikake obremenitve, niti zaprek za državni proračun. Odstotki akontacije so v vsem prilagojeni predpisom §§ 123. in 124č uradniškega zakona.

Dopusti zaradi odslužitve kadrovskega roka.

K § 87. zakona o uradnikih se doda nov odstavek, ki se glasi: »Učiteljem se za odslužitve kadrovskega roka odobrava 9 mesečen dopust. Po odslužitvi se avtomatično vračajo v državno službo in obdržijo vse pravice, ki so jih do tedaj v službi pridobili.

Utemeljitev: Služba v stalnem kadru je prav za prav vršenje državne dolžnosti; karakteristika je v tem, ker se ta čas ne računa v smislu uradniškega zakona in ne pripadajo nikakoli prejemki. S predpisom § 87. zakona o uradnikih je dopuščeno, da sme državni uradnik po privatnem poslu biti izven dolžnosti več mesecev. Po tem predpisu za čas nad 2 meseca ne pripadajo uslužbencu aktivni prejemki. Kontinuiteta službovanja takega uslužbenca ni prekinjena, nasprotno, čim mu preneha odobreni dopust, se takoj vrača v svojo dotedanjo službo in obdrži vse pridobljene pravice.

Po tej utemeljitvi smatramo, da sprejetje predloženega amandmana ne bo imelo nikakega finančnega efekta. Podpora se najbolj pokaže s tem, ker se bodo takoj zaposlili oni učitelji, ki se vrnejo iz vojaške službe.

Ukinitev zakona o avtentičnem tolmačenju § 110. uradniškega zakona.

Zakon o avtentičnem tolmačenju § 110. uradniškega zakona od 31. marca 1931. preneha veljati. V § 110. uradniškega zakona besede: »Ako to sicer zahtevajo interesi službe, se zamenjajo z besedami: »Nesposobnost, kakor tudi nespodobnost uslužbenca za službo mora biti dokazana.«

Utemeljitev: Zakon o avtentičnem tolmačenju § 110. kaže preveliko ostrino diskrecijske pravice, katere uporaba v praksi je bila neprizanesljiva tudi napram takim učnim osebam, katerih marljivost in neoporečnost v službi in privatnem življenju sta bili vzorni.

Mnogo je učiteljev popolnoma po nedolžnem trpelo zaradi tendencioznih denunciacij. Dasiravno pedanti in odlični v šolskem in izvenšolskem delu, primerni v vsem privatnem življenju, so mnogi zaradi osebnih in kapricioznih nazorov, včasih samo ene osebe v vasi, občutili posledice ostrih predpisov, katerih ukinitelj se predlaga.

Obstojanje disciplinske odgovornosti učiteljstva, kakor tudi redno ocenjevanje njihovega službenega in izvenšolskega dela, je dovoljna mera in sankcija za vsako eventualno pregreško. Dokazovanje nesposobnosti in tudi nespodobnosti uslužbenca ustreza ideji socialne pravice: nemoralna je obsodba nedolžne osebe.

V današnji družbi so v sodnem zakonodajstvu za uporabo sankcij tudi pri najtežjih kriminalnih prestopkih potrebni dokazi. Predpis, katerega sprememba se predlaga, je enostranski in izključuje vsak dokazni postopek.

Načela pravno urejene države in občutek socialne pravice sta na strani iznešenih razlogov, s katerimi prosimo za ukinitelj navedenih predpisov.

Ukinitev uslužbenskega prispevka.

Ukine se 1 % uslužbenški prispevek.

Utemeljitev: V svojem proračunskem ekspozeju za l. 1936./37. je gospod finančni minister v zagovoru izrednega finančnega ukrepa izjavil, da se bo uslužbenški prispevek ukinil v prihodnjem proračunskem letu.

Odveč bi bila vsaka konstatacija, da dohodki učiteljstva ljudskih šol ne zadostujejo niti za najpovprečnejši življenjski standard. Njihov materialni položaj je zelo težak in je dosegel skoro višino nevzdržljivosti težkih razmer.

Verujemo, da je izjava gospoda finančnega ministra ne samo rezultat osebnega prepričanja, nego stvarno stališče v pogledu materialnega položaja celokupnega učiteljstva in ostalega uradniškega stanu. Nade-

jamo se, da bo predlagani amandman naletel na pravilno razumevanje in bo kot upravičen tudi sprejet.

Sprememba draginjskih razredov.

Drugi odstavek § 26. zakona o uradnikih od 31. marca 1931. se spremeni in se glasi: »V II. draginjski razred pridejo vsi ostali kraji.«

Tretji odstavek istega paragrafa se ukine.

Utemeljitev: Osebnih draginjskih doklade državnih uslužbencev so kvalificirane po § 26. zakona o uradnikih v tri draginjske razrede. Tako spadajo po tej razdelitvi v III. draginjski razred vsi kraji, v katerih ni sedeža sreskega načelstva. Po zamisli zakonodavca so kraji III. draginjskega razreda najcenejši. Toda tako merilo ni v soglasnosti s splošno gospodarskimi in ekonomsko tržnimi razmerami v državi. Ugotoviti moramo, da je v III. draginjskem razredu, posebno v vaseh, cena posameznim življenjskim potrebščinam mnogo večja nego je to v večjih mestih.

Navečji del učiteljstva službuje po vaseh, ki so kot tretjerazredni kraji taksirani z najmanjšimi osebnimi draginjskimi dokladami. Zadolgi je, da pripomnimo, da mora vsak vaški učitelj sedmimo svojih dohodkov potrošiti za prihajanje v sresko mesto zaradi prevoja plače. To je neizbežen strošek za prevoz in enodnevno bivanje v kraju, kjer se vrši izplačevanje dohodkov.

Omenimo naj tudi izdatke, ki so neizbežni v primeru prihoda zdravnika zaradi

eventualnega zdravljenja in pregleda učitelja ali njegove družine, nakup zdravil in ostalih potrebščin, ki jih je mogoče nabaviti edino v mestu in katerih cena je v manjših krajih veliko večja.

Navedeni razlogi so poleg ostalih zadostni za upravičenost sprejetja predloženega amandmana.

Sprememba uredbe o draginjskih dokladah.

Uredba o osebnih in rodbinskih dokladah od 19. septembra 1935. s spremembami in dopolnitvami od 20. oktobra 1935. se ukine in zamenja z uredbo o osebnih in rodbinskih draginjskih dokladah od 12. marca 1932.

Utemeljitev: Sedanji dohodki učiteljstva ljudskih šol in s tem tudi velikega števila državnih uslužbencev se kretajo izpod eksistenčnega minima. Njihove elementarne potrebe so v taki meri reducirane, da so dovedene na višino, ki komaj zadostuje za vzdrževanje golega življenja. Današnje materialne razmere narodnih učiteljev so zelo težke in nevzdržljive. Uredba, katere ukinitelj se zahteva, je z vso svojo težo prizadela učiteljske družine. Ni nikako pretiravanje, ako trdimo, da se mnoge učiteljske družine zaradi nezadostnih dohodkov nahajajo v naravnost obupnem položaju in padajo v pravo bedo.

Nujna je popravitev gmotnega položaja učiteljstva. Popravljeni gmotni položaj državnih uslužbencev krepi njihovo kupno moč in njihova okrepljena kupna moč bo ustvarila prav gotovo pozitivne rezultate tudi v državnem gospodarstvu.

Podrobni učni načrt za ljudske šole

V »Mariborskem večerniku« je izšla prva kritika »Podrobnega učnega načrta za ljudske šole«, ki sta ga spisala Dolgan in Vranc. Kritiko je napisal Alb. Žerjav, eden najboljših kritikov pedagoške literature in jo prav iz tega razloga ponatiskujemo.

Jos. Dolgan in Ernest Vranc, dva znana naša pedagoško-didaktična pisatelja, sta obogatila našo, sicer skromno šolsko-reformno literaturo z novo izvorno in metodično zanimivo knjigo pod gornjim naslovom. V obliki zajetne knjige sta sestavila pester podrobni učni načrt za vse razrede naših ljudskih šol, in sicer v okviru posameznih strnjjenih letnih (razrednih) enot ali idej. Uvodoma sama pravi, da sta si prizadevala strniti tiste kulturne vrednote, ki naj jih spoznavajo in cenijo preprosti človek ter naj po njih preoblikuje svoje delo in življenje. S to knjigo sta avtorja dokazala, da je njuno delo plod sistematičnega proučevanja najrazličnejših problemov ljudske vzgoje in izobrazbe, in sicer v vseh področjih. Na jugoslovansko-pedagoško-knjižnem trgu je to prva knjiga, ki v tako praktično nazorni in življenjsko jasni obliki prikazuje sredstva, pota in cilje podrobnega šolskega dela v duhu sodobne življenjsko-aktivne šole, kakor se to ni posrečilo pri nas prikazati še nobenemu metodiku. Po takem priložniku je bilo stalno povpraševanje že vsa leta, odkar so se začela med učitelstvom pojavljati prva gesla o delovni šoli, življenjski vzgoji, produktivnosti otroka itd.

Naj na kratko prikažemo vsaj nekatere prednosti in posebnosti tega »Podrobnega učnega načrta«. Avtorja sta se v tem priložniku pri zbiranju gradiva spretno izognila raznim zablodam zastarelega gledanja na probleme narodne vzgoje in ljudsko-šolskega pouka. Skozi vso knjigo se vleče misel zdravega pedagoškega realizma, ki obsega: pravi izbor učne stvarine v obliki aktualnih problemov, upoštevanje socialnih razmer in razvojnih stopenj otroka, prirojenost, družabno strukturo časa, gospodarske in kulturne

naloge v sodobnosti itd. Lahko rečemo, da sta prireditelja učnega načrta zadela z izborom snovi pravo razmerje med didaktičnim psihologizmom. Nadalje sta učno gradivo podala tako, da se v njem izražajo najrazličnejše krajevne, socialno-gospodarske, kulturne ali narodopisne posebnosti ali razlike naše banovine. Prav pravita prireditelja, »da je učiteljska pedagoška in didaktična kultura važnejša kakor učni načrt. Samo učitelj z notranjim sodelovanjem in svojih učencev more presoditi, katere objektivne vrednote bodo mogli otroci sprejeti in jih preoblikovati. Potrebno je tudi, da učitelj z odprtimi očmi spremlja vsa sodobna dogajanja ter da vedno globlje spoznava strukturo svojega okolja«. Njuna knjiga razodeva ter zahteva tudi nova pota pri organizaciji potrebnega šolskega dela. Vsakoletna razredna snov je podrejena vodilni ideji. Tako prevladuje v prvem razredu »Otrokovo življenje v štirih časih«, v drugem »Domači kraj«, v tretjem »Domači in bližnji kraji« itd., v sedmem »Človeštvo v boju za srečo in napredek«, v osmem šolskem letu pa enota »Država in državljan«. Iz teh krogov naj potem razredni učitelji zajemajo podrobno učno snov ali svoje domorodne probleme. V nižjih razredih ljudske šole zagovarjata avtorja »strnjeni pouk« v različnih oblikah, na višji stopnji pa sta razporedila stvarno po strokovnih kurzih ali težajih, ki se letno večkrat menjajo. Podoben sistem obravnave je n. pr. uspešno izveden v reformnih šolah, ki jih vodi v ČSR znani pedagog dr. V. Prihoda. Podrobna analiza tega res moderne učnega načrta bi seveda spadala v strokovno-pedagoški list.

Ko bodo naši vrli šolniki in vzgojitelji podrobno študirali Dolganov in Vrancov učni načrt ter se skušali po njem tudi ravnati, bodo opazili, kakšne probleme in naloge zastavljata avtorja še v rešitev našim šolskim piscem, urednikom mladinskih listov ter avtorjem šolskih zbirk in knjig, kajti večina sedanjih mladinsko-šolskih tekstov nima skoro

CMD in njena skrb za šolstvo

Obrambna družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je tudi letos izdala koledar s prav zanimivo vsebino. Koledar je uredil naš tovariš France Ostanek. Iz mnogih zanimivih člankov, ki obravnavajo socialne, kulturne in narodnostne probleme našega človeka ob meji in še posebno na Kočevskem, nas bodo zanimali oni, ki obravnavajo naše šolstvo v teh krajih. Iz celotne vsebine koledarja prav lahko izluščimo delo edino uspešne obrambne organizacije, ki budno čuva nad pravicami našega naroda v najbolj narodnostno ogroženih krajih, podpirajoč ga pri tem moralno in materialno. V svojem delu je tako dosledna, da ne zanemari nobenega momenta, pa čeprav še tako malenkostnega, ko gre za narodnost našega mejaša.

Kot glaven faktor za utrjevanje meje smatra šole, in to dobre šole, zato so družbini izdatki zanje največji. Spričo težke krize in obubožanosti mas njenega dela ne smemo primerjati z organizacijami onkraj meje, ki prejemajo iz državne blagajne zadostne zneske za doseg ciljev. Naša CMD dela na tereno samem, podpira po svojih zmožnostih in stalno opozarja merodajne faktorje na preteče nevarnosti. Najlepše je očrtalo delo družbe dr. Vasič v svojem govoru na letošnji glavni skupščini CMD v Kočevju. Rekel je tako: »Narodnoobrambna družba CMD ne zasleduje osvojevalnih namenov. Daleko je od tega, da bi na tem ozemlju dvigala in vihtela na plemenu narodnostne mržnje prižgano baklo, sejala razdor, netila sovraštvo in delala

silo komur koli. Ali svojemu osnovnemu načelu in plemenitemu stremljenju, reševati naš gineči rod iz železnega objema našega naroda krvi žejnega tujea, se pa ne more in ne sme izneveriti in se ne bo izneverila nikdar!«

Na prvem mestu moram omeniti članek priznanega poznavalca kočevskih narodnostnih razmer dr. Jože Rusa in članek našega tov. Lojzeta Zupanca, ki pokažeta novo sliko resničnega stanja nemške narodne manjšine in slovenskega kolona na Kočevskem. Po svoji vsebini se tako vežeta in izpopolnjujeta, da ju ne moremo podati ločeno. Oba sta za naše učiteljstvo zelo važna in zelo potrebna pri narodnostni vzgoji mladine. Izločili bomo samo le najvažnejše ugotovitve.

Na pusto kočevsko zemljo se je naseljeval Slovenec, toda prepočasno. Grofje Ortenburžani so pripeljali delovne moči iz svojih posestev iz Nemčije. Zato so starejše vasi slovenske, mlajše mešane, a najmlajše zgolj nemške. V njih prebiva ljudstvo nemškega narečja, ki je prepojeno s slovenskimi besedami in se od pismene nemščine trdo loči, da ga ne more razumeti noben drug Nemec. Da se je vse mešano med seboj stanujoče ljudstvo priučilo v nemške Kočevarje, je v poslednjih stoletjih pomagala zlasti cerkev z duhovnimi pastirji — nemškimi rojaki, kakor jih imajo še danes. Nemške župnije so vplivale pomembnevalno ne samo na vernike v mejah kočevskega, temveč tudi preko nje. Raznarodovanje se je vršilo tudi z izdatnimi podporami avstrijske vlade, Südmarke in Schulvereina.

Druga rana našega človeka na Kočevskem je njegova gospodarska odvisnost od trdnih nemških gospodarjev in posestnikov zemlje. Kočevska tla so trda in niso zmožna preživ-